

MUSUL'A

YATIRIM

GELECEĞE

YATIRIM

DEMEKTİR

* ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi) tarafından hazırlanmıştır.

MUSUL'DA YATIRIM OLANAKLARI:

Irak'ın ikinci büyük kenti olan Musul'un başkenti olduğu Ninova uzun süren bir durgunluk döneminden sonra yeniden dünyaya açılmanın yollarını aramaktadır. Genç, dinamik, entelektüel bir nüfusa sahip olan Musul kalkınmanın yollarını aramaktadır. Musullulara göre kalkınmanın en temel yolu Türkiye ile daha yakın ekonomik ilişkilere sahip olmaktan geçmektedir. Bu nedenle, yüzünü Türkiye'ye çevirmiş ve işbirliği olanakları arayışına girmiştir. Bu nedenle, 2-3 Mayıs 2012 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşecek olan Ninova Yatırım Konferansı uzun yıllar boyunca devam edecek ve Musul ile dünyanın geri kalanı arasında kalıcı bir köprü kuracak ilişkilerin ilk adımı olarak görülmektedir.

MUSUL'A İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER

Irak'ın kuzeybatısında yer alan Ninova Vilayeti, Türkiye ve Suriye sınırında yer almaktadır. Suriye ile uzun bir sınırı paylaşan Ninova Vilayeti'nin merkezi Türkiye sınırına yaklaşık 100 km. uzaklıktadır. 9 ilçe ve 21 nahiyeden oluşan Ninova Vilayeti genellikle vilayetin merkezi olan Musul'un adından ötürü Musul Vilayeti olarak da bilinmektedir. Toplam nüfusu 3.500.000'a yaklaşan vilayette genç ve dinamik bir nüfus bulunmaktadır. 2005-2009 yılları arasında güvenlik sorunu yaşanması nedeniyle uluslararası basında hakkındaki olumsuz bir tablo çizilen Musul'da

son üç yılda güvenlik alanında büyük bir iyileşme yaşanmıştır.

Güvenlik sorununun büyük ölçüde çözüldüğü Musul tarihi ve kültürel açıdan bir merkez olmasının yanısıra önemli bir ticaret merkezi olagelmıştır. 2000'den fazla sanayi ve ticaret kuruluşunun bulunduğu Ninova'da binlerce yıllık tecrübenin ve alışkanlıkların etkisiyle güçlü bir ticaret kültürü gelişmiştir. Binlerce yıldır tarihi ticaret yollarının kesiştiği bir şehir olan Musul'un içinden geçen Dicle Nehri şehre hayat vermektedir. Geçtiği yer-

lere hayat veren ve doyulmaz doğal güzellikler oluşturan Dicle Nehri şehirdeki tarım faaliyetlerinin de temelini oluşturmaktadır. Dicle Nehri'nin sağladığı su kaynağının yanısıra bü-

yük sulama kanalları sayesinde geniş tarım alanlarına sahip olan Ninova Vilayeti'nde 19.000 km'lik bir tarımsal alan bulunmaktadır.

MUSUL'A NEDEN YATIRIM YAPILMALIDIR?

1. Musul, büyük yatırım olanakları sunan, bakir ve Türk işadamlarına gönülden kucak açmayı bekleyen dost ve kardeş bir şehirdir: Musul, uzun süredir yatırım alamadığı için her açıdan yatırım ihtiyacı duymaktadır. Ortadoğu'nun en önemli kentlerinden birisi olan Musul, dış dünyaya yeni yeni açılmaktadır. Henüz yabancı şirketlerin ulaşamadığı Musul'a diğer şirketlerden önce gitmek sadece bugüne değil geleceğe de yatırım yapmak anlamına gelecektir.

2. Musul hızla büyüyen genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahiptir: Nüfusun %50'sini 18 yaş altı gençlerin oluşturduğu Musul büyük bir pazar potansiyeli sunmaktadır.

3. Musul Irak'ın en büyük eğitim merkezlerinden birisidir: Irak'ın en büyük ikinci üniversitesi olan Musul Üniversitesi yıllardır çok sayıda tanınmış mühendis, doktor ve bilim adamı yetiştirmiştir. Eğitimli nüfus, yatırımcının ihtiyaç duyabileceği nitelikli işgücü açısından büyük bir kaynak sunmaktadır. Ayrıca, Musul Üniversitesi'nde kurulmuş olan Araştırma Merkezleri yatırımları destekleyebilecek araştırma çalışmalarına dayanak sağlayacak verileri üretebilecek kapasitedir.

4. Musul stratejik coğrafyasıyla önemli ulaşım kolaylıkları sağlamaktadır: Irak, Türkiye ve Suriye'nin kesişme noktasında olan Musul'a Türkiye'den çeşitli ulaşım olanakla-

rı bulunmaktadır. İstanbul ile Musul arasında Türk Hava Yolları haftanın 4 günü (Salı, Perşembe, Cuma ve Pazar) doğrudan sefer vardır. Buna ek olarak Musul ile Bağdat (Çarşamba-Pazar) arasında haftanın 2 günü uçak bulunmaktadır. Ayrıca, kara taşımacılığı son derece kolay ve güvenlidir. Ayrıca ülkemizden Musul'a demiryolu ulaşımı olanağı da mevcuttur.

5. Musul bir sanayi kentidir: 1500'den fazla irili ufaklı fabrikasıyla Musul Irak'ın en büyük ikinci sanayi kentidir. Uzun süredir atıl duran kapasitesini harekete geçirebilmek için dış yatırımcının ilgisine ihtiyaç duyan Musul çimento, tuğla, tekstil başta olmak üzere birçok alanda yatırıma açıktır.

6. Musul, doğal kaynakları ile dikkat çekmektedir: Petrol, doğal gaz, sülfür, kükürt gibi önemli ve stratejik kaynaklara sahip olan Musul bu özellikleriyle gelecek on yıl içinde tüm Ortadoğu'nun en önemli kentlerinden birisi haline gelecektir.

7. Musul, Irak'ın en önemli tarım kentlerinden birisidir: Geniş sulama olanakları, verimli arazileri ve yüzyıllarca yıllık gelenekleriyle Musul gıda

alanında yapılacak yatırımlar için büyük bir hammadde kaynağı sağlamaktadır.

8. Musul, nitelikli ve niteliksiz ucuz işgücü olanağı sağlamaktadır: Irak'taki ekonomik şartlar ve yıllardır yeterli yatırımın gelmemesi ülkede büyük bir işsizlik yaratmaktadır. Resmi rakamlara göre %30'lara varan işsizlik oranı hem nitelikli hem de niteliksiz işgücünün ucuza malolmasına neden olmaktadır.

9. Musul önemli bir turizm kentidir: Binlerce yıllık tarihinin etkisiyle pek çok arkeolojik esere sahip olan Musul doğal güzellikleriyle de dikkat çekicidir. Dicle'nin suladığı alanların getirdiği doyumsuz manzaralar şehre önemli bir turizm potansiyeli kazandırmaktadır. Tüm bunlara ek olarak Musul tam bir dinsel turizm şehridir. Başta Hz. Yunus Peygamber'in mezarı olmak üzere şehirde pek çok önemli din büyüğünün kabirleri ve mekanları bulunmaktadır. Tüm bu turizm olanaklarına rağmen şehrin turizm altyapısının gelişmemiş olması Musul'da turizm konusunda yapılacak yatırımlar için büyük bir ihtiyaç ve fırsat yaratmaktadır.

MUSUL'DA HANGİ ALANLARA YATIRIM YAPILABİLİR?

GIDA

Musul, sahip olduğu tarım alanlarında tahıl ürünleri kadar bağ ve bahçecilik açısından da büyük bir potansiyel sunmaktadır. Vilayetin pek çok yerinde yapılan tahıl üretimi başta un fabrikaları olmak üzere gıda sektöründe yatırıma olanak sağlarken bahçecilik de diğer gıda maddeleri açısından yatırım imkanı sağlamaktadır. Öte yandan, şehirdeki tarım alanlarına ek ola-

rak geniş hayvancılık potansiyeli süt ve süt ürünleri, dericilik, yün vb. gibi sektörler açısından verimli sahalara yaratmaktadır.

TURİZM

Irak'ın en önemli turizm kentlerinden birisi olma potansiyeline rağmen tesis yetersizliği Musul'un bu potansiyelini harekete geçirmesini engellemektedir. Coğrafyası açısından ulaşım so-

rununun bulunmadığı Musul'un en önemli eksikliği yeterli sayıda güvenli, konforlu ve modern tesislerin eksikliğidir. Ciddi ölçüde turizm yatırıma açık olan Musul, kültürel yakınlık ve sosyal ilişkiler nedeniyle de Türkiye ve Türk işadamları açısından büyük fırsatlar sunmaktadır.

İNŞAAT

Yıllardır ciddi alt yapı eksikliği yaşayan Musul savaşın etkilerini hala üstünden atamamıştır. Şehrin trafik, konut, kanalizasyon başta olmak üzere büyük

bir altyapı ihtiyacı bulunmaktadır. Hızla artan nüfus yeni konut ihtiyaçları yaratmaktadır. Irak'ın nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu yerlerden birisi olan Musul'da güvenli, modern, konforlu yerleşim komplekslerine ihtiyaç vardır. Irak'ın zenginleşmesine paralel olarak Musul'un birkaç yıl içinde bir şantiyeye dönüşeceği görülmektedir. Bu sektörde öncülük yapan şirketlerin önemli avantajları olacağı söylenebilir.

Şehri kesen Dicle Nehri birçok yerde trafik sıkışıklığı yarattığından birçok noktada köprülülük kavşak ve yol inşaatı çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Ayrıca, tüm Irak'ta olduğu gibi şehirde ciddi bir kanalizasyon altyapısı eksikliği bulunmaktadır. Önümüzdeki dönemde tüm şehrin altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi sürecinde Türk şirketlerine büyük fırsatlar doğacaktır.

YATIRIM KOLAYLIKLARI VE TEŞVİKLER

2007 yılında yürürlüğe giren ve Ulusal Yatırım Komisyonu'nu çerçevesinde kurulan Yerel Yatırım Komisyonlarına temel teşkil eden yasa çerçevesinde Irak'a gelen yabancı yatırımcılara bazı kolaylıklar ve teşvikler sağlanmaktadır. Bu kolaylıklar ve teşvikler aşağıda sıralanmıştır:

- Kar ve sermayenin yurtdışına transfer edilebilmesi,
- Irak borsasında menkul kıymet işlemi yapma ve borsada işlem yapma hakkı,
- Yatırım için gerekli arazilerin 50 yıllık (uzatılabilir) süre ile yatırımcılara

uygun koşullarda kiralanması veya ücretsiz tahsis edilmesi,

- Projeyi yerli veya yabancı bir sigorta şirketine sigortalama hakkı,
- Yatırım kurulunca onaylanmış projeler için Irak bankalarında döviz veya yerel para biriminde hesap açmak.

Yukarıdaki maddelere ek olarak bir kez yatırım lisansı alan şirketlere şu ek olanaklar tanınmıştır:

- Yatırımın genişletilmesi, geliştirilmesi ve modernizasyonu amacı ile ithal edilen varlıklar gümrük vergisinden muaftır,

- Yatırımın kapasitesini artırmaya yönelik olarak ithal edilen varlıklar gümrük vergisi ve diğer harçlardan muafır.
- Proje kapsamında ithal edilen yedek parçalar değerlerinin, ana varlık değerinin % 20'sini geçmemesi kaydı ile vergiden muafır,
- Oteller, turistik yapılar, hastaneler, sağlık kuruluşları, rehabilitasyon merkezleri, eğitim ve bilim kuruluşlarına mobilya, döşeme ve benzeri ithalatında ek bazı gümrük vergisi istisnaları tanınmıştır.

Irak'taki genel yatırım Kanunu çerçevesinde yer alan bu hususlara ek olarak Ninova Vilayeti yatırımcılara bir takım ek olanaklar tanımaktadır. Bunlar arasında en çok göze çarpan hususlar şöyledir:

- Yatırım yapmak isteyen firmalara

10 yıl veya daha uzun süre için tanınan gelir vergisi muafiyeti

- Yatırım arazilerinin 50 yıl süre ile kiralanması veya ücretsiz tahsis edilmesi

Ayrıca yine aynı yasa çerçevesinde Irak hükümeti tarafından yabancı yatırımcılar için aşağıdaki güvenceler verilmiştir.

- Gerekli özellikleri taşıyan Irak'lı çalışan bulunamaması durumunda yabancı işçi istihdam edilebilir,
- Irak'ta çalışan yabancılara ikamet izni ile beraber ülkeye giriş çıkışlarında kolaylık sağlanmaktadır,
- Aksi yönde mahkeme kararı olmadığı sürece, yatırımın bir kısmı veya tamamının millileştirilmeyeceğine dair güvence verilmektedir.
- Irak'lı olmayan çalışanlar kazançlarını yurtdışına transfer edebilirler.

MUSUL'A İLİŞKİN BAZI ÖNEMLİ İSTATİSTİKLER

1999-2008 YILLARI İÇİN İMALAT SANAYİNDEKİ GİDER ENDEKSLERİ (100=1988)

Grup									
Yıllar	Genel Endeks	Temel Metal Sanayi	Metalik Olmayan Sanayi	Petrol Sanayi	Kimya Sanayi	Ahşap ve Kağıt	Tekstil ve Ayakkabı	İçecekler ve Sigara	Gıda Maddeleri
Ağırlık	1000	105	112	238	100	55	137	172	81
1999	72996	138431	69864	7355	107491	224098	82924	91292	156625
2000	80601	170362	83778	10499	119895	204468	83861	101092	153954
2001	81688	156321	94689	11397	94911	225751	105794	94327	160646
2002	86910	193616	97010	14666	95283	263438	103025	81633	158054
2003	*99979	85449	442068	16903	88924	86972	67470	*79541	144734
2004	175581.5	194606.2	486557.6	29648.9	209140.4	164937.1	120451.8	159824.5	242218.0
2005	216746.3	194841.8	560868.3	75643.6	290260.8	202174.1	171697.4	183541.5	249754.6
2006	247472.2	211082.7	630507.7	127549.8	321390.1	264173.9	157287.4	197384.9	273674.1
2007	268202.0	202618.8	682920.3	156071.3	337168.8	308080.2	153504.1	213877.7	306378.3
2008	282493.4	215015.1	730350.0	159171.2	361613.3	323230.7	159175.8	222137.4	324458.2

*2003 yılı genel indeksi ve Alkollü içecekler ve sigara gruplarına göre düzenlenmiş indeksler

2000-2007 YILLARINDA ÖZEL SEKTÖR TARAFINDAN KULLANILAN İNŞAAT MALZEMELERİ FİYAT ENDEKSİ								
Yıllar	Genel Endeks	Diğerleri	Sihhi Tesisat	Elektrik Tesisatı	Pencere	Kapılar	Demir	Fayans
Ağırlık	100.0	6.6	2.8	1.4	5.2	9.5	11.1	16.2
2000	83940.5	79124.0	105192.7	248044.5	84320.0	86062.9	179580.1	64163.1
2001	79892.2	78577.6	104658.4	261450.0	80980.3	83951.5	110591.6	64677.8
2002	80320.6	82847.9	97795.8	261450.0	84662.9	81451.9	106023.7	63215.4
2003	264174.8	418525.6	183778.0	612823.7	176269.8	146166.3	187566.3	140255.7
2004	264912.4	414928.3	183966.7	741900.7	167556.7	142175.9	182540.0	134283.6
2005	269070.1	438215.7	183727.3	931328.9	235849.1	146747.3	193799.0	138136.4
2006*	371825.6	441431.9	401254.6	452355.3	169724.5	163966.2	301323.4	191971.1
2007	387125.1	481154.7	359221.3	567978.4	271969.9	214367.4	360234.7	196481.5

*İnşaat ve yapı sektörü raporlarıyla yapılan endeksler

2000-2007 YILLARINDA ÖZEL SEKTÖR TARAFINDAN KULLANILAN İNŞAAT MALZEMELERİ FİYAT ENDEKSİ (DEVAM)							
Yıllar	Alçı	Çimento	Çakıl	Kum	Taş	Kalıp	Tuğla
Ağırlık	2.5	7.6	4.6	6.1	2.6	8.2	15.9
2000	136997.4	106147.5	61103.4	55414.2	51892.7	43454.3	43348.1
2001	177405.3	124887.8	56124.8	62864.4	75981.2	40550.8	48290.9
2002	198058.3	133609.8	60494.1	58465.2	68936.0	36386.4	51809.4
2003	1552275.8	689960.5	126255.4	150662.6	69552.0	226004.9	252940.7
2004	1133513.9	734183.0	108459.6	143558.5	67952.1	231751.0	246857.9
2005	1147599.5	644935.2	120968.8	143013.9	67982.2	220612.6	251573.6
2006*	1047899.0	870274.8	321975.1	374450.4	359517.3	310403.5	491327.0
2007	1017705.9	847274.2	189392.3	284890.2	321450.2	343843.7	544905.4

2007 YILINDA VİLAYETLERE GÖRE TURİZM TESİSLERİNİN DURUMU						
VİLAYET	Toplam Turizm Tesisi	Oda Sayısı		Yatak Sayısı	Dolu Yatak Sayısı	Müşteri Sayısı
		Müşteriler İçin	Diğerleri			
MUSUL	36	1.268	101	2.479	401.194	53.626
KERKÜK	38	882	120	1.825	250.142	163.440
DİYALA	2	23	3	83	4.584	4.584
ANBAR	-	-	-	-	-	-
BAĞDAT	123	6.129	244	11.476	536.913	383.004
BABİL	9	168	30	367	39.019	20.723
KARBELA	59	2.127	18	5.707	480.667	988.628
VASİT	8	192	34	428	133.402	4.396
SELAHADDİN	19	482	50	1.210	161.112	11.568
NECEF	94	3.293	288	8.173	1.398.194	581.075
KADİSİYE	4	87	11	248	19.988	18.359
MUSENNA	14	459	61	1.114	45.485	45.485
ZİKAR	16	242	64	481	40.185	18.786
MEYSAN	9	128	18	302	23.063	21.318
BASRA	61	1.613	138	3.441	542.217	175.281

2008 YILI İÇİN VİLAYETLER VE BİNA TÜRLERİNE GÖRE ÖZEL SEKTÖR İÇİN TAHMİNİ MALİYETLER VE İNŞAAT RUHSATI SAYISI								
VİLAYET	ONARIM	BİNA SAYISI	TADİLAT	BİNA SAYISI	EK BİNA	YENİ BİNA		
	MALİYET (000 İRAK D.)		MALİYET (000 İRAK D.)		MALİYET (000 İRAK D.)	BİNA SAYISI	MALİYET (000 İRAK D.)	BİNA SAYISI
MUSUL	41500	4	279650	9	11010085	397	60242072	1239
KERKÜK	439000	58	25000	1	8755400	329	90146350	1963
DİYALA	29950	5	12500	1	13923950	435	103836747	2170
ANBAR	18250	2	0	0	6408340	164	143588124	2106
BAĞDAT	226400	23	674600	19	24420800	795	124658020	2026
BABİL	32040	4	84400	3	9820375	269	106672286	1780
KARBELA	252415	31	37600	2	11597490	324	54864830	1156
VASİT	2000	1	0	0	4749739	186	72563960	1671
SELAHADDİN	0	0	0	0	3732650	112	62509460	1407
NECEF	235700	24	40000	2	12009095	387	85385150	1505
KADİSİYE	0	0	20000	1	2091120	95	60208491	2108
MUSENNA	8000	2	108450	2	16545875	345	72874256	1041
ZİKAR	27000	6	0	0	13867100	296	85154400	1445
MEYSAN	21000	3	118750	6	3015025	114	35908233	907
BASRA	49500	6	0	0	7382930	238	63428920	1164
Toplam	1382755	169	1400950	46	149329974	4486	1222041299	23688

KONUT ÇEVRESİNDE VATANDAŞLARI RAHATSIZ EDEN FAKTÖRLER (%)

Şehir Su Birikintileri	Çöp ve Pislik	Sinek ve Haşere	Gürültü	Kötü Koku	Toz	Duman ve Gaz
44,4	19,7	36,6	10,4	13,5	26	9,5

MUSUL GIDA STRATEJİ İSTATİSTİKLERİ

Günde 3 Öğün ya da Daha Fazla Yemek Yenilen Hane Oranı	Nakit Ödemeyi Tercih Eden Hane Oranı	Hanede Tercih Edilen Yiyecek Payı Oranı	Hanede İyotsuz Tuz Kullanım Oranı	Strateji Endeksi
% 99.2	%12.7	%87.3	%36.7	%23.06